

הערכת תוכנית מנופים לשילוב ילדי חסרי מעמד בבתי"ס בצפון תל אביב

תשפ"ה, שנת הפעלה שנייה

מובילה: ד"ר ענבל הקמן
חוקרים: ז'ניה גורבצביץ', גיא ראביד והילה שפיצר
פברואר 2026

הערכה בשירות הלמידה

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) הוקמה על מנת **לסייע למערכת החינוך** בישראל להיות הטובה ביותר בהשגת התוצאות שהגדירה לעצמה, ולאפשר לתלמידי ישראל להחזיק בידע, מיומנויות וערכים המותאמים לאתגרי העתיד.

זהירות בהכללה ובמסקנות

חשוב להדגיש את המספר המוגבל של בתי הספר והתלמידים שהשתתפו בתוכנית ההתערבות, אשר מגביל את יכולת ההכללה והסקת המסקנות.

ועדיין, מההיקף המצומצם של התלמידים שלמדו בצפון ונבדקו באמצעות שאלון למוריהם, נראה שמתווה בתי הספר הקולטים בצפון תל אביב לא הצליח לשפר את יכולות התלמידים בשפה ובחשבון, לא חיזק את תחושת החוסן והמוגנות ולא הציג יציבות לאורך זמן.

מה בחנו במחקר?

3 מתווי שילוב

3

בתי ספר " מופרדים "
בדרום ת"א
שכונות המגורים
2 השתתפו במחקר

6

בתי ספר " משלבים "
בדרום ת"א
שילוב עם הקהילה
4 השתתפו במחקר

10

בתי ספר " קולטים "
בצפון ת"א
תוכנית מנופים
10 השתתפו במחקר

מה בחנו במחקר?

3 תוצאות מרכזיות

מסוגלות מורים
תחושת מסוגלות
לאור ההכשרה

חברתי-רגשי
חוסן, תחושת מסוגלות
ויציבות של תלמידים

הישגים
שפה וחשבון
לכיתות א'+ב'

שיטת מחקר

חשוב להדגיש את **המספר המוגבל של בתי הספר והתלמידים שהשתתפו בתוכנית ההתערבות**, אשר מגביל את יכולת הכללה והסקת המסקנות. ממצאים התבססו בעיקר על שאלון למורות, במסגרתו נדרשו להתייחס לרמת הידע והמיומנויות של חלק מתלמידיהן (הרחבה על השיטה כאן). בחירת התלמידים בבתי הספר בדרום נעשתה בדגימה (בבתי הספר בצפון תל אביב שאלנו על כלל התלמידים).

89

שאלונים
40 תלמידי א'
49 תלמידי ב'

*12

ראיונות עם
תלמידי בי"ס
קולטים

*4

תצפיות
בבתי ספר
קולטים

3

ראיונות
עם מנהלי
תוכנית

12

ראיונות
עם מנהלי
בתי ספר

* פנינו לכלל בתי הספר שבהם לומדים ילדי מבקשי המקלט. בשל המלחמה עם איראן, המפגש עם התלמידים (תצפיות וראיונות) היה מוגבל לבתי הספר אליהם הספקנו להגיע פיזית עד פרוץ המלחמה.

ממצאים מרכזיים

מוגנות

תחושה של מוגנות קיימת בכל המתווים. בקולטים, ילדים מרגישים פחות נוח לפנות למורים עם קושי.

חשבון

שליטה טובה בכל המתווים. פער בשליטה נמצא בקרב תלמידי כיתות ב' בבתי הספר הקולטים.

אבג

שפה

נמצאו פערי שפה בקרב כל ילדי מבקשי המקלט. הפער הגדול ביותר הוא בקרב תלמידי כיתות ב' בבתי הספר הקולטים.

הכשרות

מבין 20 מורים בבתי הספר הקולטים, 8 בלבד דיווחו על השתתפות בהכשרות חיצוניות.

יציבות

מבין 80 ילדים שהחלו את כיתה א' בבתי הספר הקולטים בתשפ"ד, 33 בלבד המשיכו לכיתה ב' בתשפ"ה.

מסוגלות

בכל שלושת המתווים, מחצית מהילדים מאמינים ביכולתם להצליח בלימודים. בכיתות ב' בבתי הספר הקולטים, 3 מתוך 12 בלבד.

נמצאו פערי שפה בקרב תלמידים ילדי מבקשי המקלט בשלושת המתווים.

פערים בקריאה, דווחו ביחס לתלמידים בכיתה ב' בבתי הספר הקולטים

קריאה

כיתות א':

קולטים

משלבים ומופרדים

תלמידים אשר סווגו על ידי מורים ברמות הנמוכות (1-2)

כיתות ב':

קולטים

משלבים ומופרדים

הבעה בעל פה

כיתות א':

קולטים

משלבים ומופרדים

תלמידים אשר סווגו על ידי מורים ברמות הנמוכות (1-2)

כיתות ב':

קולטים

משלבים ומופרדים

* מספר התלמידים שמוריהם דיווחו כי הם נמצאים ברמות הנמוכות (1-2)

מה אמרו לנו המנהלים?

"הם מגיעים עם פער של שנתיים וזה בדיוק המקום שלנו לצמצם את הפערים ולדאוג ללוות אותם לפחות עד כיתה ג' שהם קוראים באופן ראוי"

"הכנו לכל ילד חוברת מותאמת לפערי שפה... וגם פיתחנו תוכניות של חיזוקים חיוביים"

"כ-70% מהילדים פה עברית אינה שפת אימם... אני יודע לומר שעוד לא מצאנו את הדרך שתאפשר לגשר על הפערים הגדולים שהם מגיעים איתם... זה לא שאין שיפור אצל ילדים מסוימים... אבל ככלל, לא הצלחנו לקרב אותם למה שתלמידי כיתה ב' אמורים לדעת"

"הם באים מרקע מאוד דל שפה. פערי שפה, פערי תרבות ופערים לימודיים"

"אני לא חושבת שהם יסיימו את כיתה ב' קוראים... הפערים גדולים"

מופרדים

משלבים

קולטים

הילדים מגיעים עם פערי שפה גדולים. קיימת שונות רבה בין התלמידים בסגירת פערים - גם כאשר הקריאה מתקדמת, השפה המדוברת נשארת דלה.

תלמידים שולטים בחומר באופן מספק והיטב (3-4)

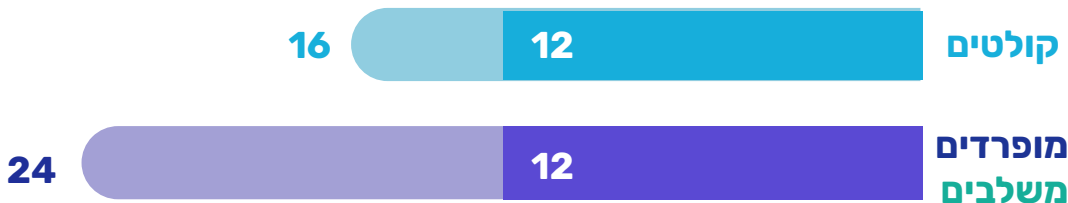

חשבון

מרבית התלמידים ילדי
מבקשי המקלט
בשלושת המתווים
שולטים בחשבון שליטה
טובה או באופן מספק.

פער בשליטה בקרב
תלמידי כיתות ב' בבתי
הספר הקולטים.

בכיתה א':

בכיתה ב':

*תלמידים שמוריהם דיווחו עליהם כי הם שולטים בחומר היטב (4) או שולטים בחומר באופן מספק (3)

חשבון

מה אמרו לנו המנהלים?

מופרדים

"בחשבון הילדים טובים.
בשפה העברית- פחות.
אנחנו משתמשים
בטאבלטים ובמשחקים
כדי לעזור להם ללמוד.
99% מהם משלימים את
הפערים עד סוף בית
הספר היסודי"

משלבים

"במתמטיקה לא רואים
פערים - למעט בהיבטים
שדורשים עברית."
"יכול להיות שתהיה
כיתה שדווקא אם
לוקחים את ממוצע
הציונים הגבוה, יהיו לי
הילדים של מהגרי
עבודה, ובכיתה אחרת
זה לא. אני לא רואה את
זה כפונקציה ישירה..."

קולטים

"לפי המדדים הם מתחת
לממוצע באופן
משמעותי... הן מקבלות
משימה ומנסות לפתור,
המורה עוזרת להן"
"בחשבון קל להם יותר.
הם תלמידים מצוינים."
"נתמקד בעיקר בשפה.
מהמחשבה שהפער
בחשבון יגדל אם הפער
בשפה לא ייסגר"

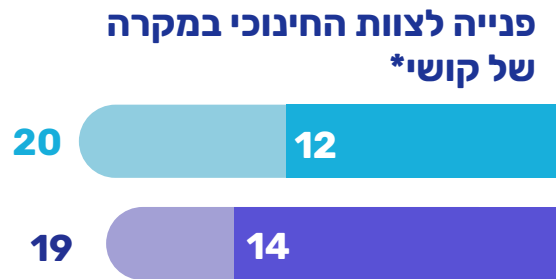
הקושי המרכזי הוא פערי
השפה- הבנת הוראות
ומשימות מילוליות.
לצד תלמידים מתקשים,
יש גם כאלה שמצליחים
ואף עולים על הרמה
הכיתתית.

מוגנות

ילדי מבקשי המקלט מרגישים מוגנים בכל שלושת המתווים. יחד עם זאת, מורים בבתי הספר הקולטים דיווחו כי הילדים פחות יטו לפנות אליהם כשנתקלים בקשיים

מרגישים בטוחים ומוגנים*

מנהלת בתי ספר מופרדים

" בבית הספר הם עד שש בערב. בית הספר נותן חוגים וכל מה שקשור לעזרה. משקפיים, אבחון, טיפולי שיניים"

"יש בבית הספר תוכנית מוגנות של חיזוקים חיוביים לכיתות א'-ב"

מנהלת בתי ספר קולטים

"הם מגיעים לפה בשבע כשהם בעצם מתחילים בשמונה ורבע... הרבה פעמים נרדמים בשיעור וישנים. וגם זה שהם נשארים פה אחרי הצהרון. זה די סיוט בשבילם"

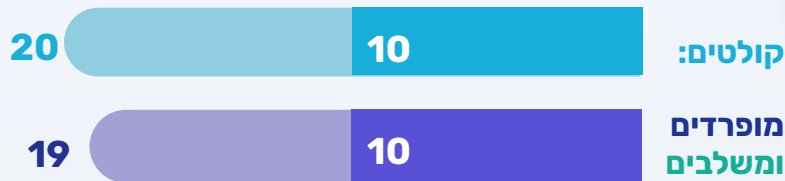
* מספר התלמידים שמוריהם דיווחו במידה רבה ובמידה רבה מאוד (4-5)

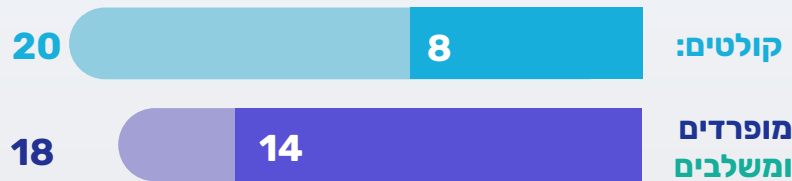
מסוגלות והשתלבות

תלמידים בבתי הספר
הקולטים משתלבים
פחות לעומת
המתווים האחרים
והקשרים מסתיימים
בתוך בית הספר.

מאמינים כי הם מסוגלים להצליח בלימודים*

משתתפים בפעילויות חברתיות*

מתקבלים על ידי התלמידים האחרים*

*תלמידים שמוריהם דיווחו עליהם במידה רבה או במידה רבה מאוד (4-5)

"כשהם בכיתה משולבת הם יכולים להשתפר, אבל כשהם מועטים, כמו אצלי, בקושי רואים אותם, אין להם בטחון ולא תחושת השתייכות"

מורה, בתי ספר קולטים

"מבחינת חברויות הם השתלבו יפה... הם בינם לבין עצמם קל להם מאוד להתחבר כי הם מבלים הרבה זמן בהסעות... אבל הם יצרו קשר, ממש השתלבו יפה בכיתה"

מנהלים בתי ספר קולטים

"הקשרים החברתיים מסתיימים פה בתוך בית ספר".

מנהלים בתי ספר קולטים

מספר ילדי מבקשי המקלט ששולבו בבתי ספר קולטים בצפון תל אביב

יציבות

33 מתוך 80 תלמידים שהחלו ללמוד בכיתה א' בבתי הספר הקולטים בצפון ת"א בשנת תשפ"ד המשיכו לכיתה ב' בתשפ"ה

תשפ"ה			תשפ"ד			
נשירה במהלך השנה	סיימו בתכנית	התחילו בתכנית	נשירה במהלך השנה	סיימו בתכנית	התחילו בתכנית	
26%	26	35	16%	67	80	בכיתה א'
18%	27	33	-	-	-	בכיתה ב'

הסיבות העיקריות לנשירה (כפי שעולה מהראיונות): חזרה לבתי ספר בדרום העיר, מעבר לעיר אחרת (בעקבות מאבק אלים בין תומכי ומתנגדי שלטון בתוך הקהילה האריתראית), ומעבר למדינה אחרת.

בין תחילת תשפ"ה לשנת הלימודים תשפ"ו **15 תלמידים חזרו לבתי ספר בדרום.**

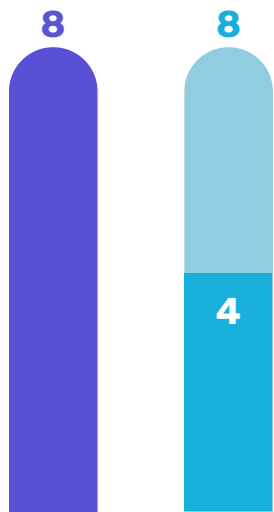
הכשרות

8 מתוך 20 מורים

בביה"ס הקולטים השתתפו בהכשרה. בבתי הספר בדרום תל-אביב כל הצוותים עברו הכשרות.

מורים בבתי הספר הקולטים מתמודדים עם אתגר פדגוגי מורכב ללא כלים מתאימים.

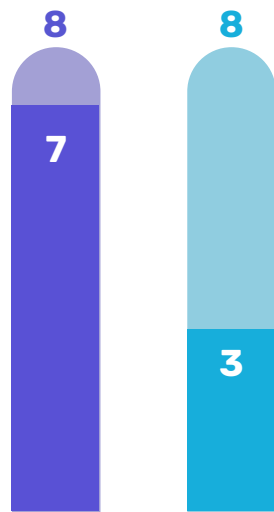
יש לי כלים מתאימים לעבוד עם ילדים חסרי מעמד*: 8

מופרדים

קולטים

ההכשרות חיזקו את היכולת לעבוד עם ילדים חסרי מעמד*: 8

מופרדים

קולטים

*השיבו במידה רבה או במידה רבה מאוד (4-5)

מה עובד ומה לא בקולטים?

לא עובד

מערך הסעות. כר פורה לאלימות, להפרדה ולתסכול. מלווה בהסעות יכול לצמצם זאת.

הכשרות. נדרשת העלאת שיעור ההשתתפות והתאמה מדויקת יותר של מערך ההכשרות.

תחלופת צוותים. 2 מנהלים בצפון בלבד מתוך 10 המשיכו לתשפ"ו, פוגע בנכונות הצוותים

"הכשרה נחמדה, אבל לא מספקת כלים של ממש. מורים זקוקים לכלים ותמיכה מתמדת"

מורה ביי"ס קולטים

"ההסעות. איום ונורא. זה שובר, זה מתיש, זה מייאש. זה גורם לך לא לרצות בתוכנית"

מנהלת ביי"ס קולטים

עובד

בתי ספר קולטים מתאימים בעיקר לתלמידים בעלי יכולות גבוהות **ועורף משפחתי חזק.**

ניסיון ומחויבות. צוותי חינוך מגוייסיים תורמים לחיזוק המוגנות והביטחון עצמי של הילדים.

התגייסות הקהילה. חיבור בין הורי התלמידים של ילדי מבקשי המקלט והתלמידים הישראלים.

"הצוות מכיר את הקשיים והשפה. יש לנו ניסיון שמאפשר לנו לתת מענה מדויק"

מנהלת ביי"ס מופרדים

"אם תהיה השקעה מתמשכת, יש לזה פוטנציאל. הילדים האלה צמאים להזדמנות"

מנהלת ביי"ס קולטים

מעריכים!

